

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3928/2023
22.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ..., ВВ из ..., ГГ из ..., ДД из ..., ЂЂ из ..., ЕЕ из ..., ЖЖ из ..., ЗЗ из ..., ИИ из ..., ЈЈ из ..., КК из ..., чији је заједнички пуномоћник Емир Јашаревић, адвокат из ..., против тужених Контроле летења Србија и Црна Гора „Сматса“ ДОО Београд, као правног следбеника Савезне управе за контролу летења, чији је пуномоћник Данијела Ђокић, адвокат из ... и Републике Србије коју заступа Државни правобранилац, са седиштем у Београду, ради поништаја решења, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2995/17 од 23.12.2020. године, у седници већа одржаној дана 22.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца, изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2995/17 од 23.12.2020. године.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви тужених за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 5169/10 од 09.02.2017. године, ставом првим изреке, утврђено је да је тужба тужиље АА повучена. Ставовима другим и трећим изреке, поништена су решења директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993. године којим је тужиоцу ББ престао радни однос и број .. од 06.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиоца и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставовима четвртим и петим изреке, поништена су решења директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993. године којим је тужиоцу ВВ престао радни однос и број .. од 23.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиоца и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставовима шестим и седмим изреке, поништена су решења директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993.

године којим је тужиоцу ГГ престао радни однос и број .. од 06.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиоца и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставовима осмим и деветим изреке, поништено је решење директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993. године којим је тужиоцу ДД престао радни однос и број .. од 06.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиоца и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставовима десетим и једанаестим изреке, поништена су решења директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993. године којим је тужиоцу ЂЂ престао радни однос и број .. од 23.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиоца и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставом дванаестим и тринаестим изреке, поништена су решења директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993. године којим је тужиоцу ЕЕ престао радни однос и број .. од 06.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиоца и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставом четрнаестим и петнаестим изреке, поништена су решења директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993. године којим је тужиљки ЖЖ престао радни однос и број .. од 06.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиље и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставом шеснаестим и седамнаестим изреке, поништена су решења директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993. године којим је тужиоцу ЗЗ престао радни однос и број .. од 06.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиоца и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставовима осамнаестим и деветнаестим изреке, поништена су решења директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993. године којим је тужиоцу ИИ престао радни однос и број .. од 25.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиоца и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставом двадесетим и двадесетпрвим изреке, поништена су решења директора Савезне управе за контролу летења број .. од 23.07.1993. године којим је тужиоцу ЈЈ престао радни однос и број .. од 06.08.1993. године којим је одбијен приговор тужиоца и обавезани су тужени да тужиоца врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима. Ставом двадесетдругим изреке, обавезани су тужени да тужиоцима солидарно накнаде трошкове поступка у износу од 6.066.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2995/17 од 23.12.2020. године, преиначена је првостепена пресуда у ставовима другом, трећем, четвртном, петом, шестом, седмом, осмом, деветом, десетом, једанаестом, дванаестом, тринаестом, четрнаестом, петнаестом, шеснаестом, седамнаестом, осамнаестом, деветнаестом, двадесетом и двадесетпрвом изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се пониште као незаконита решења директора Савезне управе за контролу летења на основу којих је тужиоцима престао радни однос и којима је одбијен приговор и потврђена првостепена решења, као и захтев тужиоца да се обавезе тужена да их врати на рад. Ставом

другим изреке, укинута је првостепена пресуда у деловима ставова другог до двадесетпрвог изреке, којима су обавезани тужени да тужиоце распореде на радна места у складу са стручном спремом и способностима које су стекли током рада и у том делу тужба је одбачена. Ставом трећим изреке, преиначено је решење из става двадесетдругог изреке првостепене пресуде, тако што су обавезани тужиоци да солидарно накнаде трошкове првостепеног поступка туженој Контроли летења Србије и Црне Горе „Сматса“ ДОО у износу од 438.000,00 динара и туженој Републици Србији у износу од 293.250,00 динара, док је одбијен захтев тужилаца за накнаду трошкова поступка. Ставом четвртим изреке, обавезани су тужиоци да солидарно накнаде трошкове другостепеног поступка туженој Контроли летења Србија и Црна Гора „Сматса“ ДОО у износу од 33.000,00 динара и туженој Републици Србији у износу од 36.000,00 динара. Ставом петим изреке, одбијен је захтев тужилаца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужиоци су благовремено изјавили ревизију због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужени су поднели одговор на ревизију, захтевајући накнаду за трошкове његовог састава.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 399. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 125/04 и 111/09), који се примењује на основу члана 506. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11) и утврдио да ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка предвиђена чланом 361. став 2. тачка 9. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновано се наводима ревизије указује на битну повреду парничног поступку из члана 383 став 3. важећег Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011... 18/2020 и 10/2023). Наиме, у смислу одредбе члана 369. став 2. ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09), другостепени суд је имао процесну могућност да закаже расправу, без одређених законских ограничења, а са циљем правилног утврђења чињеничног стања. Међутим, како је након одржане расправе другостепени суд утврдио да је чињенично стање пред првостепеним судом ипак било правилно утврђено, то не представља повреду одредаба парничног поступка.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су били у радном односу код правног претходника првотужене СРЈ – Савезна управа за контролу летења и то: тужилац АА на радном месту сарадника за ..., тужилац ББ на радном месту ..., тужилац ВВ на радном месту сарадника ..., тужилац ГГ на радном месту сарадника за ..., тужилац ДД на радном месту, тужилац ЂЂ на радном месту шефа смене у ..., тужилац ЕЕ на радном месту стручног сарадника за ..., тужилац ЖЖ на радном месту ... и тужилац ЗЗ на радном месту Наведеним тужиоцима је оспореним предметним решењима директора Савезне управе за контролу летења од 23.07.1993. године и решењима директора СУКЛ којима је одбијен као

неоснован приговор и потврђена првостепена решења, престао радни однос због учешћа у штрајку радника Савезне управе за контролу летења. Тужиоци су на основу Одлуке штрајкачког одбора од 07.06.1993. године ступили у штрајк који је био организован најпре као штрајк упозорења 16, 17. и 18.06.1993. године, а затим као штрајк до испуњења захтева који је у континуитету трајао без прекида све до 05.08.1993. године. Проглас штрајкачког одбора од 07.06.1993. године достављен је Савезној управи за контролу летења и Савезном министарству за саобраћај и везе. За радна места на којима су радили тужиоци био је обезбеђен минимум процеса рада.

Првостепени суд је применом чланова 168. и 370. став 1. Закона о основама система државне управе и Савезном извршном већу и савезним органима управе, закључио да при доношењу оспорених решења тужiocима који су на основу одлуке од 07.06.1993. године ступили у штрајк, није поштована процедура прописана наведеним законом који је важио у време њиховог доношења, с обзиром на то да директор правног претходника првотужене није био овлашћен да доноси ова решења, већ да само одлучује о правима, обавезама и одговорностима запослених, а меру престанка радног односа могла је да изрекне само дисциплинска комисија након спроведеног дисциплинског поступка. Зато је усвојен тужбени захтев тужилаца, поништена су решења о престанку радног односа и обавезани су тужени да тужиоце врате на рад и распореде на радно место у складу са стручном спремом и способностима.

По становишту Врховног суда, другостепени суд је, супротно наводима ревизије, у оквиру расправе одређене на основу члана 369. став 3. ЗПП из 2004. године, у смислу члана 8. ЗПП, подржао оцену првостепеног суда у погледу изведених доказа (садржаних у списима првостепеног суда) и утврдио релевантно чињенично стање, те правилном применом материјалног права приначио првостепену пресуду и одбио као неосноване тужбене захтеве тужилаца за поништај оспорених решења и решења којим је одбијен њихов приговор као неоснован а на основу којих им је престао радни однос, с обзиром да су се у конкретној ситуацији стекли услови за примену члана 12. став 2. Закона о изменама Закона о штрајку („Службени лист СРЈ“ број 37/93), којим је брисан члан 11, а измењен члан 12. Закона о штрајку („Службени лист СФРЈ“ број 23/91 и „Службени лист СРЈ“ број 42/92).

Према одредби члана 11. Закона о штрајку („Службени лист СФРЈ“, бр. 23/91) организовање и учествовање у штрајку радницима у државним органима је било дозвољено. У конкретном случају у складу са том законском одредбом, запослени Савезне управе за контролу летења, међу којима су и тужиоци, учествовали су у организованом прекиду рада – штрајку који је започет 16.06.1993. године, дакле у време када су запослени у државним органима имали право на штрајк.

У току трајања тог штрајка (који је у континуитету трајао без прекида све до 05.08.1993. године), ступио је на снагу 17.07.1993. године Закон о изменама Закона о штрајку („Службени лист СРЈ“ број 37/93), којим је брисан члан 11, а измењен члан 12. истог закона, тако што је прописано да запослени у државним

органима немају право на штрајк (став 1), а радни однос им престаје ако организују штрајк или учествују у штрајку (став 2). Оспорена решења о престанку радног односа донета су у време примене Закона о изменама Закона о штрајку.

Правилно је становиште другостепеног суда да је ступањем на снагу Закона о изменама Закона о штрајку престала да важи ранија одредба закона о праву запослених у државним органима на штрајк, а имајући у виду Закључак донет на саветовању Савезног суда, Врховног војног суда, Врховног суда Србије, Врховног суда Републике Црне Горе и Вишег привредног суда у Београду, одржаном 24.09. – 26.09.1996. године у Суботици. Према том закључку, за случај трајних правних ситуација у току дејства која постоје делом у време важења старог, а делом у време важења новог закона, нови закон се непосредно примењује на још „несвршена факта“, почев од дана њиховог ступања на снагу, а на „свршена факта“ примењује се стари закон, како у погледу вануговорних, тако и у погледу уговорних трајних правних ситуација, ако из закона не следи што друго. У конкретном случају штрајк по својој природи је организована обустава рада која није имала карактер тренутне правне ситуације. Напротив ради се о правној ситуацији која је трајала и у време важења новог закона са непосредним дејством тог закона. Стога је правилан закључак другостепеног суда да се Закон о изменама Закона о штрајку примењује на све ситуације у току, дакле и на период после његовог ступања на снагу. Следом изнетог, није повређено правило забране ретроактивности закона, а наводи ревизије којима се оспорава овакав закључак другостепеног суда нису основани.

Код утврђења да су тужиоци у спорном периоду учествовали у штрајку током чијег трајања је ступио на снагу закон којим је прописана забрана штрајка запосленима у државним органима и да им престаје радни однос ако организују штрајк или у њему учествују, то је у складу са непосредним дејством одредбе члана 12. став 2. Закона о изменама Закона о штрајку („Службени лист СРЈ“ број 37/93) тужиоцима законито престао радни однос. Имајући у виду наведено, неосновано се наводима ревизије указује да првотужена није поштовала процедуру доносећи оспорена решења и да против тужилаца није покренут дисциплински поступак у смислу члана 371. Закона о основама система државне управе и Савезном извршном већу и савезним органима управе, с обзиром на то да су одредбама посебног Закона о штрајку (*lex specialis*) прописани услови и основ престанка радног односа без упућујуће норме на примену напред наведеног закона.

Следом наведеног, као неосновани су оцењени наводи ревизије о погрешној примени материјалног права, којима се заправо оспорава доказни поступак и оцена изведених доказа од стране другостепеног суда који је супротно наводима ревизије био овлашћен да на основу расправе изведе другачији чињеничноправни закључак од оног у првостепеној пресуди.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка донета применом члана 165. став 2, у вези члана 153. став 1, члана 154, 162. и 163. ЗПП.

Како се ни осталим наводима ревизије не доводи у сумњу законитост и правилност побијане одлуке, то је Врховни суд из напред изнетих разлога применом члана 405. став 1. ЗПП одлучио као у изреци.

Врховни суд је одбио захтев тужених за накнаду трошкова састава одговора на ревизију, с обзиром да ова процесна радња није била нужна за вођење парнице у смислу члана 154. став 1. ЗПП, због чега је на основу одредбе члана 165. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**